

*Максим Едуардович ГОНЧАРЕНКО,
архітектор, доцент Київського Національного
університету культури і мистецтв,
кандидат архітектури (Київ)*

В. М. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ ЯК ДОСЛІДНИК ІСТОРІЇ АРХІТЕКТУРИ: ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО МЕТОДУ

У статті розглядається постать В. Щербаківського та його генезичний метод, що є внеском у методологію історико-мистецтвознавчих досліджень початку ХХ ст. Наводяться інші тогочасні праці з історії архітектури України, що дають змогу простежити хід розвитку цього методу, що отримав широке застосування у світовій науці другої половини ХХ ст.

Ключові слова: Вадим Щербаківський, історія архітектури, генезичний метод.

In article Vadima Shcherbakivskogo's figure and his genetic method which is the contribution to methodology of historically-art criticism researches to the XX-th century beginning is considered. Other works from history of architecture of Ukraine which allow to track process of this method which has received wide use in a world science in second half of XX-th century are directed.

Key words: Vadim Shcherbakivsky, history of architecture, genetic method.

В статье рассматривается фигура В. Щербакивского и его генезический метод, который является вкладом в методологию историко-искусствоведческих исследований в начале ХХ в. Наводятся другие труды по истории архитектуры Украины, которые позволяют проследить ход развития этого метода, получившего широкое распространение в мировой науке во второй половине ХХ в.

Ключевые слова: Вадим Щербаковский, история архитектуры, генезический метод.

Історія людства містить чимало фактів значної різниці між «масовим» світоглядом, що побутує в суспільстві та особистим поглядом на світ визначних особистостей. Їх творчість не завжди зрозуміла сучасникам і може тривалий час залишатись осторонь активних суспільних процесів. Згадаємо для прикла-

ду лише кілька імен із історично-філософського напрямку науки: М. Вавилов, В. Вернадський, І. Франко та багато інших. Ці постаті об'єднують особливості поглядів, що давала змогу виявляти глобальні закономірності розвитку цивілізації, культур, народів та означувати їхні рушійні сили, бачити людство як єдиний цілісний організм зі своїми законами розвитку.

До таких особистостей належить і Вадим (Володимир) Михайлович Щербаківський — археолог, етнограф, історик мистецтва, що жив на зламі XIX–XX ст., брат мистецтвознавця, етнографа й археолога Данила Михайловича Щербаківського (1877–1927). Народився Вадим Щербаківський у родині священика 17 березня 1876 р. у с. Шпичинці Сквирського повіту на Київщині (нині — Ружинського району Житомирської області), помер — 18 листопада 1957 р. у Лондоні, похований на цвинтарі Gunnesbury. У 1895 р. юнак вступив на математичний факультет Петербурзького університету, 1897 р. — перевівся до Московського університету, а 1898 р. був заарештований за політичну діяльність і висланий під нагляд поліції у село, де народився. Лише 1901 р. він продовжив навчання у Київському університеті, де слухав лекції Г. Павлуцького, В. Антоновича, В. Хвойки. З 1907 р. змушений був емігрувати до Галичини. У 1908–10 рр. В. М. Щербаківський — співробітник Церковного (нині — Національного) музею у Львові. У 1910 р. він повертається до Києва, а в 1912–22 рр. очолює відділ археології Полтавського природничо-історичного (з 1917 — Народний музей Полтавщини, нині — Краєзнавчий музей), що дало йому змогу провести значні за обсягом і результатами археологічні дослідження. У 1917 р. був призначений ректором щойно організованого при музеї Українського народного університету. Від 1922 р. перебуває на еміграції, живе у Празі. Тоді само обраний як уже знаний фахівець завідувачем кафедри археології Українського Вільного університету. У 1922–45 рр. — професор цього вишу, а в 1945–51 рр. — ректор. Був дійсним членом Чеської АН, Міжнародного антропологічного інституту у Франції, Словацького наукового товариства, Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка у Львові, Української вільної АН. Удостоєний сербського ордена Святого Сави. Влітку 1945 р. переїжджає до Мюнхена, а звідти 1951 р. — до Лондона [11, с. 160, 161; 27, с. 619; 30].

Серед його учнів — Володимир Січинський (1894–1962) — архітектор, історик мистецтва, графік, живописець [25, с. 573]. Основна частина наукової спадщини зберігається у Празькому фонді Українського музею [26].

Більше знаний як фольклорист та історик мистецтва, Вадим Щербаківський також присвятив себе дослідженню історичних закономірностей розвитку української архітектури як одного з найвищих виявів мистецтва та відображення етно-культурного розвитку суспільства.

Більшість дослідників історії архітектури кінця XIX – початку XX ст. застосовували «описовий» і «порівняльний» методи, що давало змогу отримати у якості результату наукової роботи «фактаж» — натурну фіксацію, обміри й описи архітектурних об'єктів, їх порівняння, створюючи тим самим необхідне підґрунтя подальших історико-архітектурних досліджень. Зібранням фактологічних даних характерні роботи П. Батюшкова «Памятники старины в западных губерниях Российской империи» [2], В. Сулова «Очерки по истории древнерусского зодчества» [23], Т. Стефановського «Реставрация древней Ильинской церкви г. Чернигова в 1890 году» [22], Ф. Маніковського «Вышгород и его святыня» [9], О. Новицького «Черты самобытности в украинском зодчестве» [14], Г. Милорадовича «Описание Черниговских соборов Спасо-Преображенского и Борисо-Глебского» [12], А. Павлінова «История русского искусства» [15] та інші. Так, Г. Милорадович у згаданій праці [12] подає докладні описи соборів, історичні довідки щодо них, розглядає особливості конструкції, будівельних матеріалів, розпису, оздоблень. Протоієрей Т. Стефановський, окрім докладного історико-архітектурного опису Іллінської церкви у Чернігові та проведених реставраційних робіт, подає також описи існуючих і зниклих печерних церков [22]. Священик Ф. Маніковський історію Вишгорода подає крізь історію князівської Русі: докладно оповідає про історію створення та існування церкви Бориса та Гліба, наводить описи, обміри та фотографії від 1862 р. На загальному культурологічному тлі побуту народу розповідає про одяг, звичаї, харчовий раціон, обряди [9]. Цей короткий огляд лише кількох праць із великого масиву, напрацьованого в тому часі, наведено аби засвідчити — матеріали, накопичені тоді, є важ-

ливим, а іноді й унікальним піддрунтям для подальших наукових досліджень, що стало особливо відчутним після втрати значної кількості давніх будівель у ХХ ст.

У цей період мав місце ще один підхід до вивчення архітектурної спадщини, що може бути названий «систематизаційним» [6, с. 95]. Він був започаткований в кінці ХІХ ст. спробами класифікації будівель за певними їхніми характеристиками й ознаками. Елементи систематизації зустрічаємо вже у ранніх архітектурно-історичних описах Ф. Білоуса [3], П. Мартиновича та В. Горленка [10] та інших, де присутні основи розгляду історико-архітектурних пам'яток за конструктивними, композиційними та іншими ознаками. Згодом, цей підхід знайшов розвиток у працях таких дослідників історії архітектури України як Д. Антонович [1], Ф. Вовк (Волков) [5], Г. Лукомський [8], О. Новицький [13], М. Русов [18], Є. Сіцінський [20], Ф. Шміт [29] та інших.

Так, у дослідженні А. Павлінова «История русской архитектуры» дерев'яні храми південної Росії класифіковані за характером плану та за особливостями загальної об'ємно-просторової композиції – систематизаційними ознаками, котрі можуть бути віднесені до «архітектурних» як суто галузеві [15].

У дослідженні «Поселения и постройки крестьян Полтавской губернии» М. Русов розглядає поселення та їхні морфологічні елементи (від окремої будівлі до загального характеру забудови), класифікуючи матеріал за кількома ознаками – природно-кліматичними, політичними та економічними факторами формування. На основі цього визначає власні типи структур забудови: круговий, хаотичний, надрічковий, лінійний і змішаний. Для кожного типу планувальної структури пропонує характерні особливості морфологічної тканини – вулиць, садіб та їх елементів. Загалом, систематизація у М. Русова має три рівні: І – класифікація поселень загалом за архітектурно-будівельними типами; ІІ – класифікація морфологічних елементів поселення за функціональним типом; ІІІ – класифікація морфологічних елементів за еволюційним типом [18].

Використовуючи набутки фактологічного та систематизаційного методів, Вадим Щербаківський і ще деякі науковці в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. використовують ще більш ускладнений науковий аналітичний метод, що дав змогу на-

близитися до глибинних закономірностей формування характерних особливостей етнічних архітектурних стилів. Такий метод, характерний дослідженням сутності історико-архітектурних об'єктів на соціальному, культурологічному або іншому рівні, а також їх глибинних витоків і факторів формування, може бути названий «генезичним» (від поняття «генезис»). Об'єктом аналізу в цьому разі стає відображення в архітектурі тих сторін життя, що не стосуються безпосередньо до будівництва й архітектури — традиційного світогляду та психології, обрядовості та побуту, соціокультурних ідей, особливостей історичного етнокультурного розвитку та географічно-кліматичних умов [6, с. 101].

Такою визначною за широтою охопленого соціокультурного матеріалу є праця В. М. Щербаківського «Архітектура у різних народів і на Україні» [31]. У Вступові автор пише: «На архітектуру як і на інші прояви людської творчості мали вплив різні чинники. На першій місці стоїть клімат і природа. Потім іде та народня вдача, котра виявляється в нахилі до відомих, нею одною вподобаних і виплеканих форм, котрі характеризують властиве для кожного окремого народу розуміння краси, починаючи од самих примітивних (початкових) прикрас... і кінчаючи останніми щаблями її розвою, архітектурою великих громадських будов, малярством і різьбарством. І нарешті впливає суспільне життя. Впливає воно не тільки розвитком техніки, а ще і тим, що викликає той чи інший поступ, ті чи інші мрії, відповідати котрим мусить всяка умілість» [31, с. 5]. Вадим Щербаківський розгортає широку картину архітектур різних народів світу, встановлюючи генезичний зв'язок між традиційними формами національних архітектур і соціо-культурними, етно-психологічними, географічно-кліматичними факторами. Коротко подаючи характерні риси архітектури Єгипту, Месопотамії, Персії, Малої Азії, Індії, Китаю, Японії, давньої мікенської, грецької, етрусської, римської, сасанідської, ісламської, християнської тощо, він створює тло, на якому та у зв'язку з яким розглядає українську архітектуру.

Тим самим автор зробив спробу зрозуміти взаємозв'язок і взаємовплив різних рівнів буття народів — формування психокультурних особливостей, природних умов, подій політичної історії, особливостей економічного простору тощо. Все

це, на його думку, тим чи іншим чином знаходить своє відображення в архітектурі різних часів і народів. Такий глобальний огляд дав змогу авторові припуститися думки про існування певних загальних закономірностей соціально-культурного розвитку, які й були застосовані ним до перегляду розвитку архітектури Русі. Вчений вважає, що мурована українська архітектура є близькою візантійській, а тип дерев'яних церков – традиційний, що еволюціонував від чотирикутного зрубу й одноверхої системи до 9-тиверхої, без залежності від чужих впливів. В. М. Щербаківський дослідив також розвиток архітектури за регіонами Русі. Зокрема, Новгородська архітектурна школа, на його думку, сприйняла візантійську систему та швидко її переробила на свій лад. Під час руйнації Новгородської республіки Іваном III у XV ст. населення її було знищене або вислане на північ Московської держави. Цей факт дає підстави авторові стверджувати, що дерев'яна архітектура Російської півночі – творіння насамперед депортованих новгородських майстрів та їх послідовників.

Підсумовуючи, В. М. Щербаківський стверджує: «Таким чином ми видимо, що церква українська і все, що до неї належить і відносить ся, мало дуже викінчений стиль іднаковий на всій простороні України від Мукачова до Харкова. Все ся архітектура характеризує етнічну єдність і ліпше ніж що інше обрисовує нам духовне обличчє українського народу, найліпше показує які непроходимі духовні межі відділяють його від московського і польського народу ... артизм і шляхотний смак не покидав його і в будень, знову-ж на цілій просторіні України од Харкова або навіть ліпше од Кубані і до угорського Мукачова. В сих межах будівництво має один спільний характер і спільні технічні терміни» [31, с. 241].

Дослідження ілюстроване понад 200 фотографіями та малюнками архітектурних споруд і предметів культури та побуту. Можна піддавати сумніву ті чи інші висновки дослідника, але безумовно його підхід заслуговує на увагу баченням загального взаємозв'язку між соціо-культурними явищами та визначенням у ньому місця та ролі архітектури.

Виявляючи особливості українського мистецтва, Вадим Щербаківський розглядає широкий контекст, від народних будівельних традицій і психологічних народних уподобань до їх математичного вираження [32]. Зокрема, звертаючись

до церковної народної архітектури, він відзначає органічну її відповідність народному естетичному світосприйняттю: «Всі дослідувачі української церковної архітектури констатують факт той, що після рихтального обміру церква оказується значно нижчою, ніж се здавало ся зразу при першій огляді» [32, с. 5]. Зовні невелика українська церква в інтер'єрі викликає ілюзію більшої висоти, що створювало піднесений настрій і мало стійке відображення в словесній формі: «У такому-то селі є гарна церква висока» [33, с. 105]. В. М. Щербаківський відзначає, що специфіка психологічного сприйняття української церкви дуже своєрідна та майже не зустрічається в інших паралельних культурах. Так, готичні собори Європи, попри свої розміри та висоту приміщень, психологічно «тиснуть» на людину. А московські церкви попри значну висоту часто мають низьке приміщення для служби, що справляє гнітюче враження. «Ні, ці церкви вражають не стільки своєю високістю, яка навіть тратиться перед величавістю одночасної широти й маси, вони вражають своєю величиною, що навіть трохи притискає, пригнічує людину, котра входить до такої церкви. Навпаки, наша навіть невелика дерев'яна церква викликає ілюзію висоти в той спосіб, що викликає враження, ніби така церква є вища і то значно, ніж вона є в дійсності» [33, с. 106]. Далі Вадим Щербаківський наводить приклад: «Зі старих церков, наприклад, церква Мошногорського монастиря над Дніпром створювала ілюзію, що вона має 40 метрів високості. В той час, як у дійсності в середині вона мала тільки 26 метрів... Московський професор мистецтва Федір Шміт хоч і не був прихильником українців, але, прочитавши мій доказ формули, сказав мені ще в Полтаві: «Довівши так точно існування постійної й однаково направленої ілюзії в українській церковній архітектурі, ви довели, що українська архітектура є окреме незалежне мистецтво, бо має свою власну ілюзію, до якої постійно стремить...» [33, с. 106].

Вадим Щербаківський не був першим чи єдиним у використанні методу генези, але його особлива заслуга в об'єднанні й удосконаленні більш ранніх знахідок у цій області. Тож наведемо у хронологічній послідовності кількох його попередників, кожний із яких застосував певні елементи методу, який визначаємо як генезичний. Так, у праці

М. Покровського «Памятники христианской архитектуры, особенно русские» [17] означені загальні типи чинників, що спрямовують розвиток архітектури: соціальний, природно-кліматичний, геологічний. Г. Павлуцький у своєму дослідженні «О церковных постройках типа empire в Полтавской губернии» [16] висловив думку, що особливість народного світогляду формує характерні особливості форм української народної архітектури. Є. Сіцінський у праці «Древнейшие православные церкви Подолии. Церковь-замок в Сутковцах» [19] робить висновок про тимчасовість наслідків зовнішнього культурно-політичного впливу у національній архітектурі. У статті О. Новицького «Черты самобытности в украинском зодчестве» [14] розглядаються логічні еволюційні закономірності дерев'яного зодчества. О. Сластьон у своєму дослідженні «Существует ли южно-русский стиль?» [21] доводить, що стиль національної культури є продуктом дії комплексу автохтонних і зовнішніх факторів. О. Уваров у праці «Об архитектуре первых деревянных церквей на Руси» [24] обґрунтовує принцип «змішування» сусідніх культур на їх географічній межі. У науковій свідомості кілька десятиліть формувався новий науковий підхід до аналізу наявних даних перш, ніж з'явилась праця В. Щербаківського «Архитектура у різних народів і на Україні» [31], яку можна вважати початком якісно нового етапу наукової думки, що має своєю особливістю проникнення в першопричини явищ національної культури.

У другій половині ХХ ст. генезичні шукання знайшли відображення у працях багатьох дослідників, зокрема, Ф. Броделя [4], котрий розглядає розвиток цивілізації у взаємозв'язку та розвитку різних соціальних структур і рівнів соціокультурного буття. В українському соціумі лише в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. стала активною наукова течія, що застосовує генезичний метод у лінгвістичних і культурно-історичних дослідженнях (праці С. Губерначука [7], Б. Черкеса [28] та інш.). Поява низки сучасних культурологічних досліджень свідчить про значний поступ у ствердженні генезичного методу, проте, для історії науки важливою є фіксація того, що, випереджаючи свій час, метод генези розвинув український науковець Вадим Щербаківський.

Розглядаючи постать В. М. Щербаківського, його науковий доробок, впевнюємося у тому, що у біографічних стат-

тях, окрім власне життєписання, переліку праць і бібліографії, важливим є також подання короткого аналізу творчості. Це стане підставою для спроби задати масштаб особі та визначити її роль у контексті розвитку світової культури.

1. Антонович, Д. В. Скорочений курс історії українського мистецтва [Текст] / Д. В. Антонович. – Прага : Вид-во Укр. у-ту, 1923. – 340 с.
2. Батюшков, П. Н. Памятники русской старины в Западных губерниях Империи [Текст] / П. Н. Батюшков. – СПб. : М-во Внутренних Дел, 1865-1869. – Вып. 1-4.
3. Белоус, Ф. И. Церкви русские в Галиции и на Буковине в сравнении с храмами и зданиями у иных, преимущественно древних народов [Текст] / Ф. И. Белоус. – Коломыя, 1877. – 184 с.
4. Бродель, Ф. Грамматика цивилизаций [Текст] / Ф. Бродель. – М., 2008. – 552 с.
5. Волков, Ф. Старинные деревянные церкви на Волыни [Текст] / Ф. Волков // Материалы по этнографии России. – СПб. : Этнограф. отдел Александра III, 1910. – С. 21-44.
6. Гончаренко, М. Е. Становлення історичних досліджень архітектури України (кінець XIX – початок XX століть) [Текст] : дис. ... канд. архітектури : 18.00.01 / М. Е. Гончаренко / Акад. образотворчого мистецтва і архітектури. – К., 2000. – 151 с.
7. Губерначук, С. Карби трипільської доби в українських географічних назвах та іменах особових [Текст] / С. Губерначук. – К. : Четверта хвиля, 2008. – 232 с.
8. Лукомский, Г. К. Галиция в ея старине : очерки по истории архитектуры XII-XVIII вв. [Текст] / Г. К. Лукомский – Пг., 1915. – 129 с.
9. Маниковский, Ф. Л. Вышгород и его святыни [Текст] / Ф. Л. Маниковский. – К. : Тип. С. В. Кульженко, 1890. – 90 с.
10. Мартынович, П. Церкви старинной постройки в Полтавской епархии [Текст] / П. Мартынович, В. Горленко // Полтавские епархиальные ведомости. – 1888. – № 16, 17.
11. Матеріали до біографій етнологів і народознавців України [Текст] : довідник / укл. С. М. Ляшко, С. П. Залозна. – К.; Запоріжжя : Дике Поле, 2001. – 172 с.
12. Милорадович, Г. Описание черниговских соборов Спасо-Преображенского и Борисо-Глебского [Текст] / Г. Милорадович. – Чернигов : Тип. Губ. правления, 1890. – 30 с.
13. Новицкий, А. П. История Русского Искусства с древнейших времён [Текст] : в 2 т. / А. П. Новицкий. – М., 1899. – Т. 1. – 386 с.
14. Новицкий, А. П. Черты самобытности в украинском зодчестве [Текст] / А. П. Новицкий // Тр. XIV Археолог. съезда в Чернигове. – М., 1911. – Т. 2. – С. 59-72.
15. Павлинов, А. М. История русской архитектуры [Текст] /

- А. М. Павлинов. – М. : Типо-литограф. Т-ва И. Н. Кушерева и Ко, 1894. – 265 с.
16. *Павлуцкий, Г. Г.* О церковных постройках в стиле «empire» в Полтавской губернии [Текст] / Г. Г. Павлуцкий // Тр. IV Археол. съезда. – 1877. – Т. 2. – С. 37–46.
  17. *Покровский, Н. В.* Памятники христианской архитектуры, особенно русские [Текст] / Н. В. Покровский. – СПб., 1870. – 95 с.
  18. *Руссов, М. А.* Поселения и постройки крестьян Полтавской губернии [Текст] / М. А. Русов. – Х. : Печатное Дело, 1902. – 48 с.
  19. *Сецинский, Е.* Древнейшие православные церкви Подолии. Церковь-замок в Сутковцах [Текст] / Е. Сецинский. – Каменец-Подольский : Тип. Подоль. губ. правления, 1889. – 18 с.
  20. *Сецинский, Е.* Исчезающий тип деревянных церквей Подолии [Текст] / Е. Сецинский. – Каменец-Подольский : Тип. С. П. Киржацкого, 1904. – 24 с.
  21. *Сластьон, О.* Существует ли Южно-русский стиль? [Текст] / О. Сластьон // Киев. старина. – 1903. – №7. – С. 5–15.
  22. *Стефановский, Т.* Реставрация древней Ильинской церкви г. Чернигова в 1890 г. [Текст] / Т. Стефановский. – Чернигов : Тип. губ. правления, 1896. – 9 с.
  23. *Суслов, В. В.* Очерки по истории древне-русского зодчества [Текст] / В. В. Суслов. – СПб., 1889. – 124 с.
  24. *Уваров, О.* Об архитектуре первых деревянных церквей на Руси [Текст] / О. Уваров. – СПб., 1910. – 24 с.
  25. Українська культура [Текст] : лекції за ред. Дмитра Антоновича / упоряд. С. В. Ульяновська. – К. : Либідь, 1993. – 592 с.
  26. Український музей у Празі [Текст] : опис фонду 1925–1948 / упоряд. Р. Махаткова. – К. : Прага, 1996. – С. 110–112.
  27. Художники України [Текст] : енцикл. довідник / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К. : Інтертехнологія, 2006. – 640 с.
  28. *Черкес, Б.* Національна ідентичність в архітектурі громадських центрів столичних міст в умовах ідеологічної детермінації [Текст] : дис. ... д-ра архітектури : 18.00.01 / Б. Черкес / Нац. ун-т «Львів. політехніка». – К., 2006. – 402 с.
  29. *Шмит, Ф. И.* Искусство - его психология, его стилистика, его эволюция [Текст] / Ф. И. Шмит. – Х. : Союз, 1919. – 328 с.
  30. *Щербак, В.* Брати Вадим і Данило Щербаківські [Текст] : (пам'яті вірних лицарів української культури) / В. Щербак // Народне мистецтво. – 2008. – № 3–4. – С. 10–11.
  31. *Щербаківський, В.* Архітектура у різних народів і на Україні [Текст] / В. Щербаківський. – Л. ; К. : Из «Загальної друкарні», 1910. – 256 с.
  32. *Щербаківський, В.* Ілюзійне підвищення внутрішньої високости українських церков [Текст] / В. Щербаківський. – К. : Друк. 2-ої Артїлі, 1914. – 13 с.
  33. *Щербаківський, В.* Українське мистецтво [Текст] : вибрані неопубліковані праці / В. Щербаківський ; упоряд., вст. ст. В. Ульяновського. – К. : Либідь, 1995. – 288 с.

М. Е. Гончаренко. В. М. Щербаківський як дослідник історії архітектури. Особливості наукового методу.

Ключові слова: Вадим Щербаківський, історія архітектури, генезичний метод.

На тлі тогочасних пошуків в галузі історії архітектури («описовий», «порівняльний», «систематизаційний» методи) у статті розглядається постать і науковий доробок В. Щербаківського. Засадничі праці вченого аналізуються з погляду виявлення ним особливостей українського мистецтва в світовому контексті та формування власного генезичного методу, котрий є внеском у методологію історико-мистецтвознавчих досліджень початку ХХ ст. Наводяться інші тогочасні праці з історії архітектури України, що дають змогу простежити хід розвитку цього методу, що отримав широке застосування у світовій науці другої половини ХХ ст.

Goncharenko M.Ye. V.M. Shcherbakivskyi as the researcher of architecture history. Peculiarities of scientific methods.

Key words: Vadim Shcherbakivsky, history of architecture, genetic method.

The article considers the figure and scientific work of V. Shcherbakivskyi against the background of researches of that time in the field of architecture history («descriptive», «comparative», «systematic» methods). The main works of the scientist are analyzed from the view of his definition of the peculiarities of Ukrainian art in the world context and formation of his own genesis method, which is his contribution to the methodology of historic and art history researches of the early XX century. The article also provides the reader with other works of that time on architecture history of Ukraine enabling to trace the development of this method, which became widely used in the world science of the second half of XX century.

М. Е. Гончаренко. В. М. Щербаковский как исследователь истории архитектуры. Особенности научного метода.

Ключевые слова: Вадим Щербаковский, история архитектуры, генезический метод.

На фоне поисков в сфере истории архитектуры в статье рассматривается личность и научное наследие В. Щербаковского. Главные труды ученого анализируются с точки зрения выявления им особенностей украинского искусства в мировом контексте и формирования его генезического метода, который является вкладом в методологию историко-искусствоведческих исследований в начале ХХ в. Наводятся другие труды по истории архитектуры Украины, которые позволяют проследить ход развития этого метода, получившего широкое распространение в мировой науке во второй половине ХХ в.